

Reinis Balmaks, Dr. med.

BKUS ITN / RSU

08.02.2019.

Kritiski slimis bērns: strukturēts izvērtējums

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

VITA BREVIS ARS LONGA

Par ko būs runa

- Kas ir kritiska slimība
- Mērķtiecīga klīniskā izmeklēšana: ABCDE
- Stabilizācijas prioritātes
- Kopsavilkums

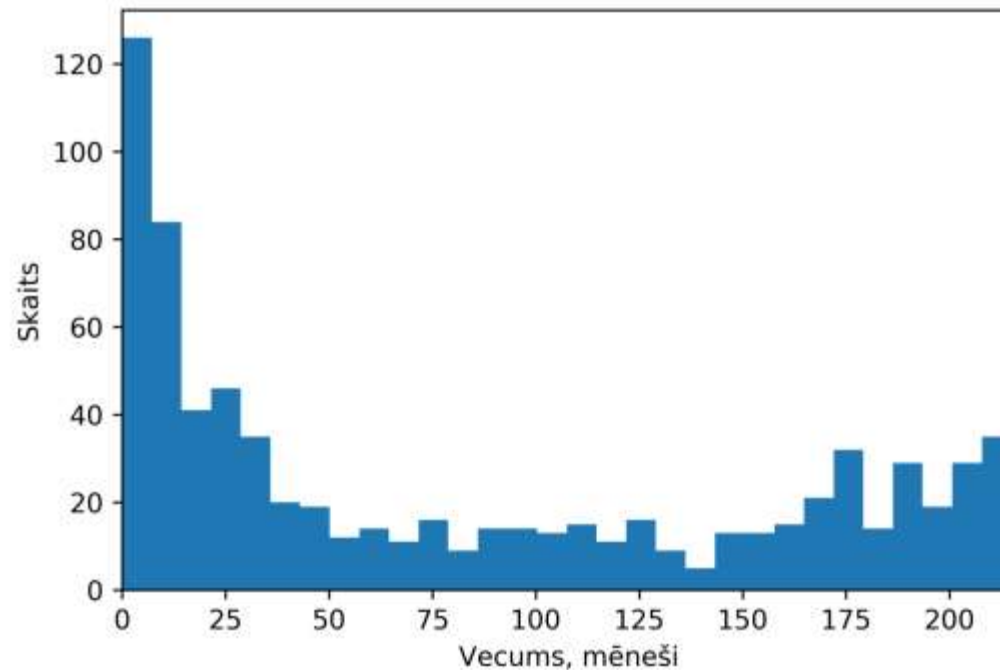
BŪTISKAIS!

Bērni ir mazi pieaugušie

Zīdaiņi ir nenobrieduši bērni!

Vecuma struktūra bērnu ITN

Zīdaiņi

- Kompensatorie mehānismi var maskēt smagas slimības izpausmes
- Mazāka rezerve
- Straujas pasliktināšanās risks
- Bieži grūti izvērtēt
- Tehniskās procedūras ir grūtākas

Kritiski slimis bērns

- Bērns, kura klīniskais stāvoklis, ja tas tas netiks **laicīgi** atpazīts un novērsts, var novest pie elpošanas vai sirdsdarbības apstāšanās vai invaliditātes

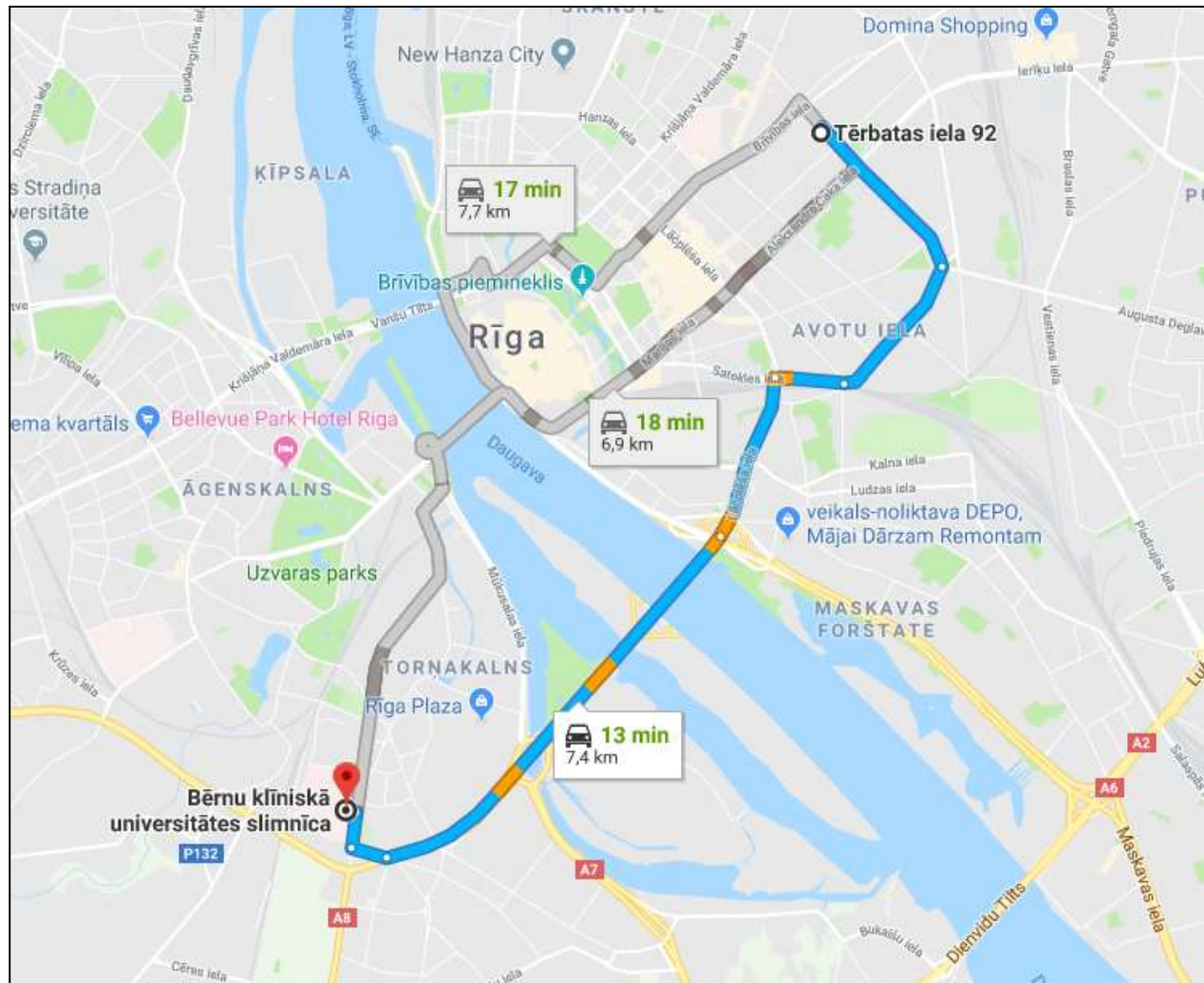
Laiks ir ...

- **Smadzenes** (insults, galvas trauma)
- **Elpa** (anafilakse)
- **Sirds muskulis** (miokarda infarkts)
- **Dzīvība** (septiskais šoks, sirdsdarbības apstāšanās)
- **Dzīvība un/vai ekstremitātes** (ceļu satiksmes negadījumi)
- **Zarnas** (volvulus)

Klīniskais gadījums 1

- 3 g.v. meitenei uz galvas uzkritis skapis
- GKS = 7, likvoreja
- RB intubē, nogādā BKUS, iepriekš brīdinot par kritisku pacientu

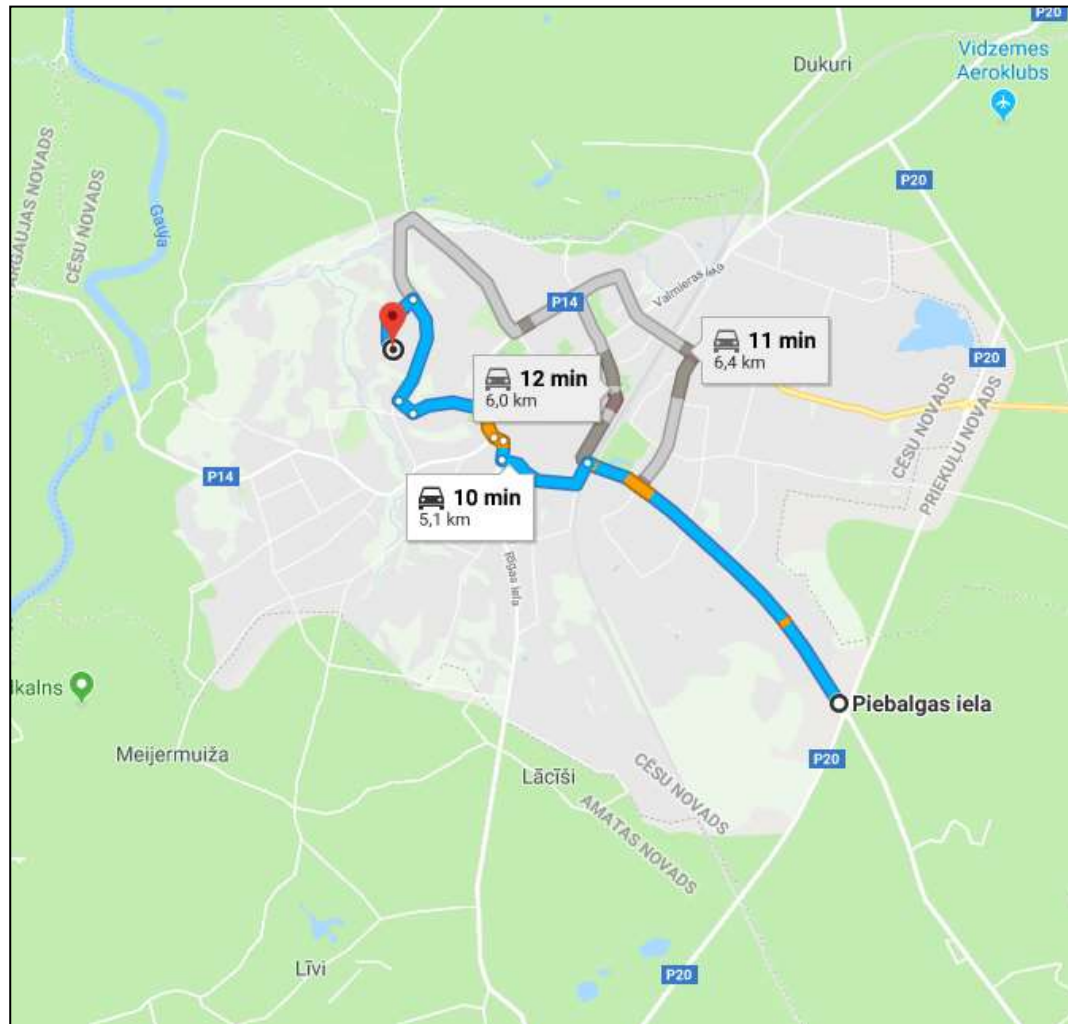
Klīniskais gadījums 1

Klīniskais gadījums 2

- 1 g. 2 mēn. bērnam drudzis un pirmreizēja krampju lēkme (Cēsis)
- Refraktārs *status epilepticus*
- RB kupē krampjus ar tiopentālu, intubē, nogādā Cēsu klīnikā

Klīniskais gadījums 2

«Kraut un raut»

Kopējā mirstība	N (%)			P vērtība
	Visi pacienti	NMP tr-s	Privātais auto	
Šautas un durtas brūces (n=103 029)	10 364 (10,1%)	9 986 (11,6%)	378 (2,2%)	<0,001

Strukturēta pieeja

- Ātra kritiski slima bērna atpazīšana prasa sistēmisku un ātru izmeklēšanu ar zināšanām par vecumam atbilstošajām klīniskajām pazīmēm un attīstības līmeni
- Aizņem 30 sek.

(A) Elpceļi

■ Izvērtē elpceļu caurlaidību

» Gaisa virzību

» Patoloģiskas elpceļu skaņas

» Krūškurvja ekskursijas

» Krūškurvija padevīgo vietu ievilkšanās (retrakcijas)

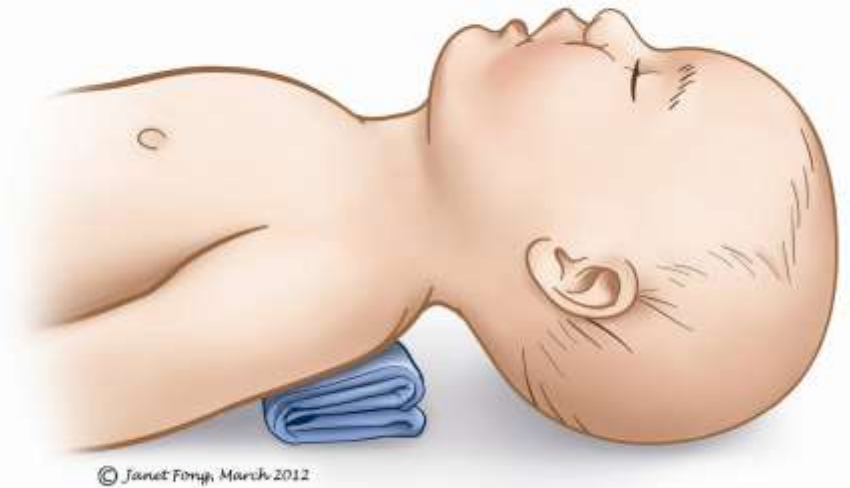
■ Normāla skābekļa saturācija neizslēdz apdraudētus elpceļus

■ Strauja \downarrow EF un/vai \downarrow SD pacientam ar elpceļu obstrukciju \Rightarrow draudoša sirdsdarbības apstāšanās

(A) Elpceļi

- Liela galva (salīdzinot ķermeni)
- Liels pakausis
- Īss kakls
- Nenobrieduši sejas kauli
- Nespēj elpot caur muti

(B) Elpošana

- Izvērtē elpošanas darbu + efektivitāti
- Ievērojama tahipnoja norāda uz kritisku slimību
- ↑ elpošanas darba pazīmju trūkums neizslēdz elpošanas mazspēju
 - » Vājš / izsīcis
 - » Neiromuskulāra / centrāla slimība

Elpošana

■ Bīstamas pazīmes

- » EF ārpus vecuma normas!
- » Miegains, uzbudināts, apjucis vai komatozs
- » $SpO_2 < 92\%$
- » Ja auskultējot neko nedzirdi
- » Pasliktinās neskatoties uz terapiju

Elpošanas darbs

Padevīgo krūškurvja vietu ievilkšanās

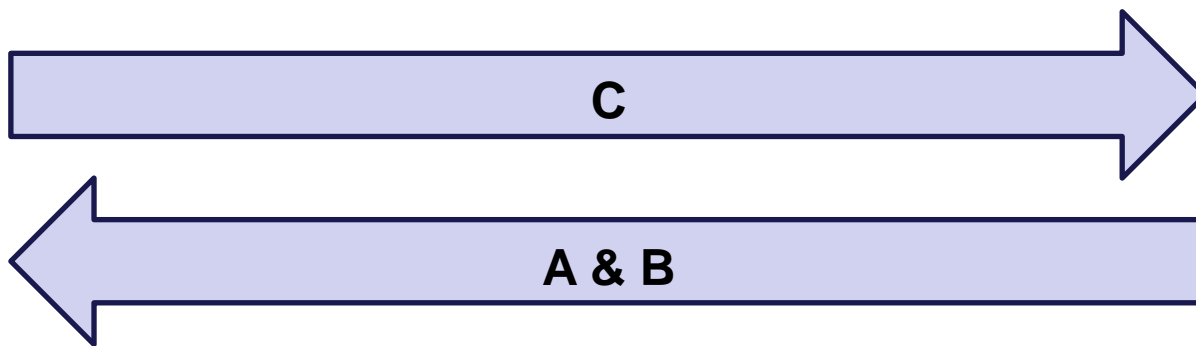

Mērena

Izteikta

(C) Asinsrite

- $\text{Sirds izsviede} = (\text{Sirdsdarbība}) \times (\text{Sistoles tilpums})$
 - » Bērniem sirds ir maza
 - » Bērniem sirdsdarbība ir ātrāka
- $\text{Asinsspiediens} = (\text{Sirds izsviede}) \times (\text{Asinsvadu pretestība})$
 - » ↓ Sirds izsviede – «aukstais» šoks
 - » ↓ Asinsvadu pretestība – «karstais» šoks

(C) Asinsrite

- Izvērtē audu perfūziju

- Tahikardija

 - » Konsekventa šoka pazīme

 - » Labs smaguma pakāpes rādītājs

- Hipotensija var būt pretermināla dekompensācija

- Izvērtē šoka mehānismu

Rekapularizācijas laiks

- Piespied 5 sek.
- Atlaid
- Siltam bērnam ar labu mikrocirkulāciju ādas krāsai vajadzētu atjaunoties ≤ 2 sek.
- Kavēšanās > 2 sek. kopā ar citām šoka pazīmēm liecina par sliktu perifēro asinsriti

Pagarināts RKL

Zibenīgs RKL

Hipotensija

- Vēlīna šoka dekompensācijas pazīme
- Aptuvenais aprēķins:

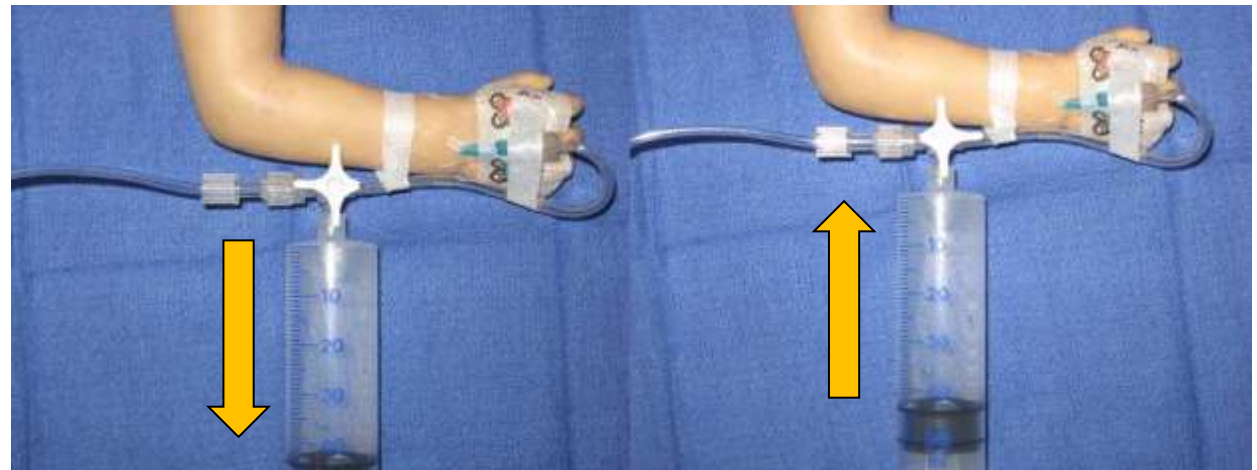
Vecums (gados)	Sistoliska hipotensija
< 28 d.	< 60
< 1	< 70
1 – 10	< 70 + 2 x (vecums gados)
> 10	< 90

Šoka ārstēšana pirmās 5 min

- Atpazīt hipoperfūziju
- Augstas plūsmas skābeklis
- Monitors – EKG, EF, asinsspiediens, SpO₂
- IV/IO pieeja

Šoka ārstēšana – pirmās 15 min

- Koriģēt glikēmiju
- Šķidruma bolus
 - » 20 ml/kg
 - » Atkārtot līdz 3 reizēm vai līdz normalizējas perfūzija
 - » Izvērtēt kardiogēna šoka pazīmes (krepitācija, hepatomegālija)

Šoka ārstēšana – pirmā stunda

■ IV inotrops / vazokonstriktors

» Adrenalīns:

- 0,3 mg/kg / 50 ml
- 1 ml/st – 0,1 mcg/kg/min
- Max: 0,5 mcg/kg/min

(D) CNS

- ↓ apziņas stāvoklis bez neiroloģiskas slimības liecina par smagu sistēmisku slimību

» var izpausties kā uzbudinājums bez iemesla

- ↓ apziņas stāvoklis sekundāri neiroloģiskai slimībai

- Pārbaudi acu zīlītes regulāri

- Vienmēr izmēri glikēmiju!

Glāzgovas komas skala

Modificētā Glāzgovas komas skala zīdaiņiem

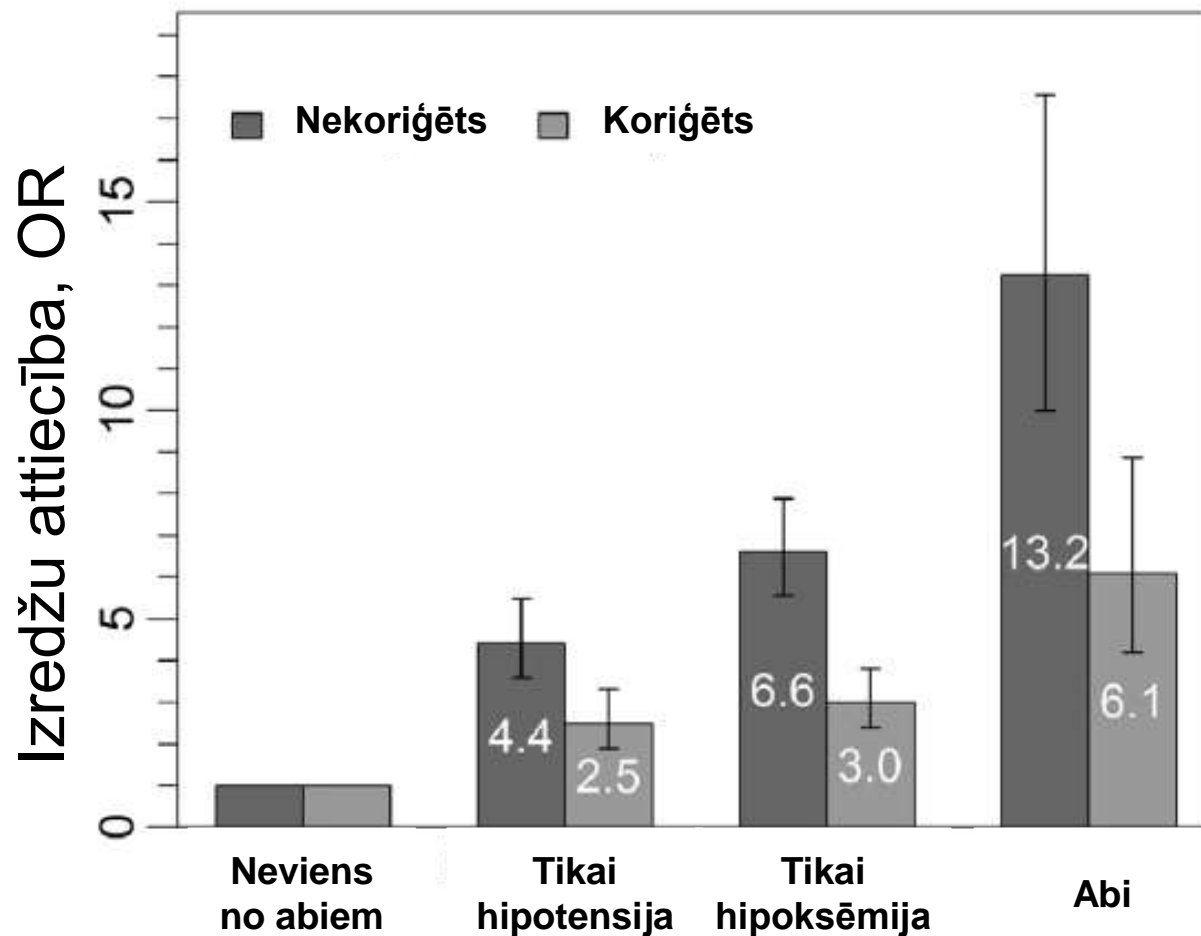
	Bērns	Zīdainis	Balles
Acis	Spontāni	Spontāni	4
	Uz uzrunu	Uz uzrunu	3
	Uz sāpēm	Uz sāpēm	2
	Neatver nemaz	Neatver nemaz	1
Verbālā atbilde	Sakarīga	Dūdo, lallina	5
	Apjucis	Uzbudināti raud	4
	Atsevišķi vārdi	Raud uz sāpju kairinājumu	3
	Nesaprotamas skaņas	Vaid uz sāpju kairinājumu	2
	Nav atbildes	Nav atbildes	1
Motorā atbilde	Pilda komandas	Spontānas kustības	6
	Lokalizē sāpes	Izvairās no pieskāriena	5
	Izvairās no sāpēm	Izvairās no sāpēm	4
	Patoloģiska fleksija uz sāpju kairinājumu	Patoloģiska fleksija uz sāpju kairinājumu	3
	Patoloģiska ekstensija uz sāpju kairinājumu	Patoloģiska ekstensija uz sāpju kairinājumu	2
	Nereagē	Nereagē	1

Grūtības

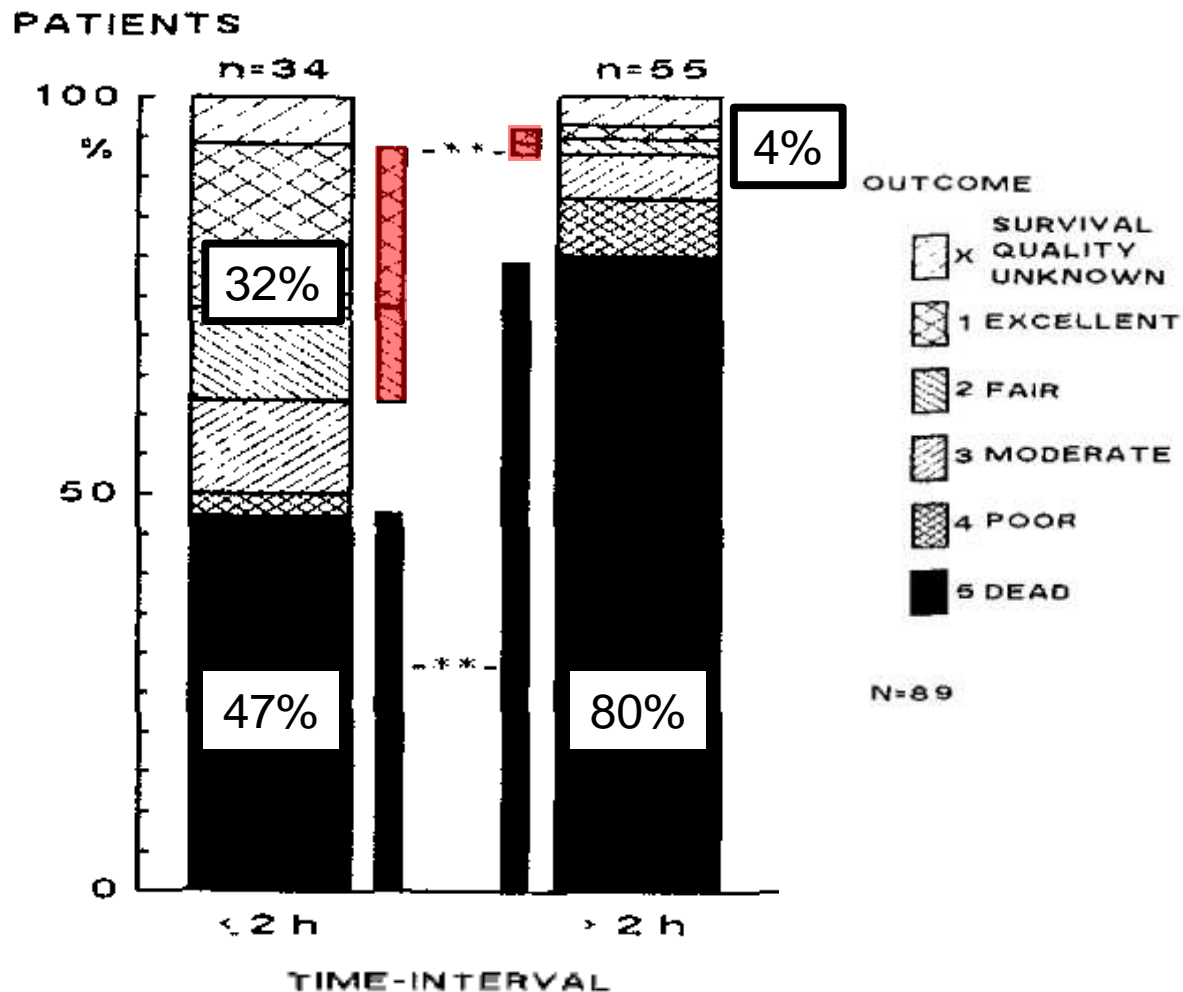
- Mazi bērni
- Smagas traumas
- Garīga atpalcība
- Stipras sāpes

Sekundārais ievainojums

N=13 151

Laika faktors

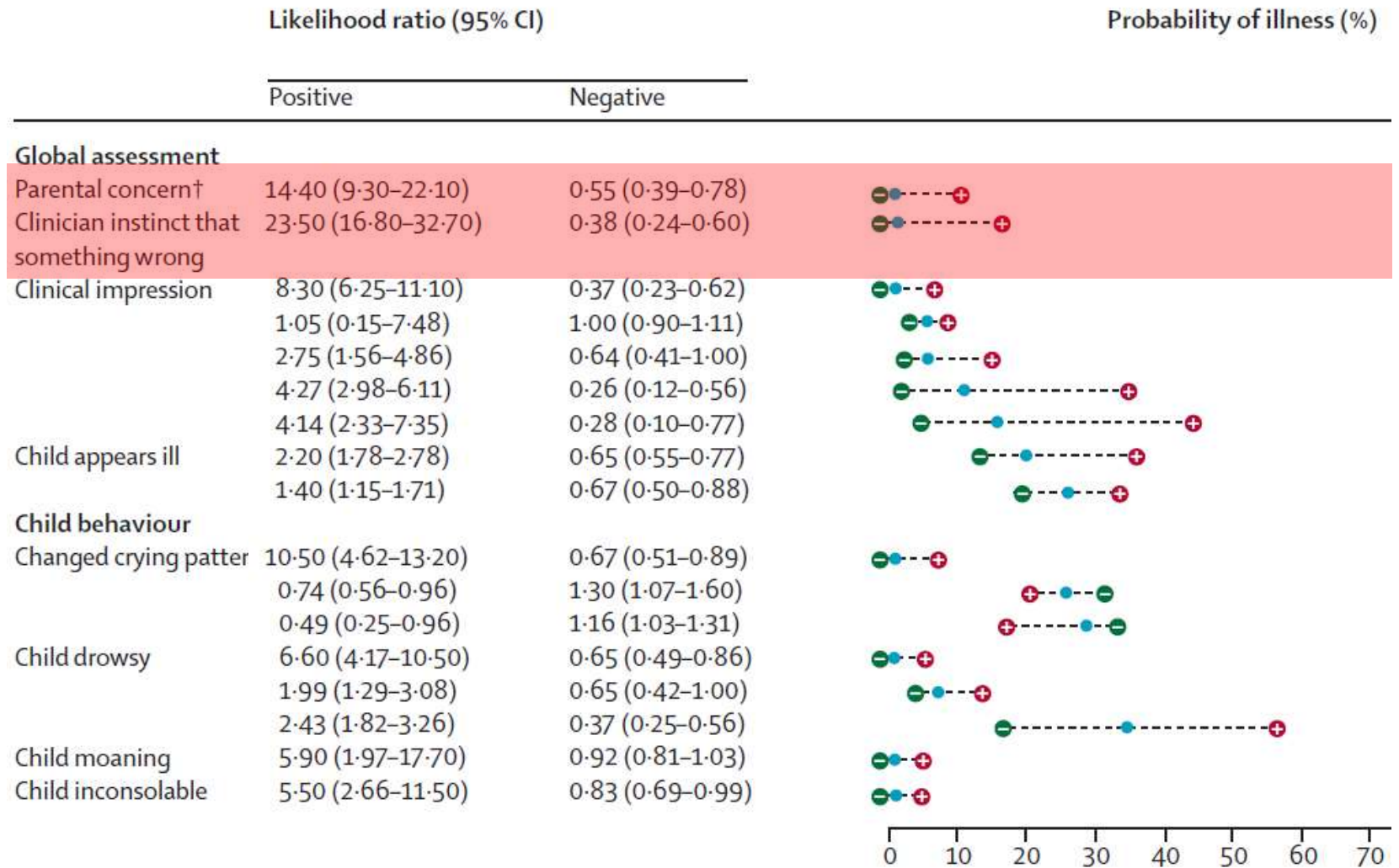
(E) Ārējās vides ietekme

- Traumas un asiņošanas pazīmes
- Ādas krāsa, izsitumi (petehiāli)
- Noņemt apģērbu
- Ķermeņa temperatūra
- Vēdera palpācija

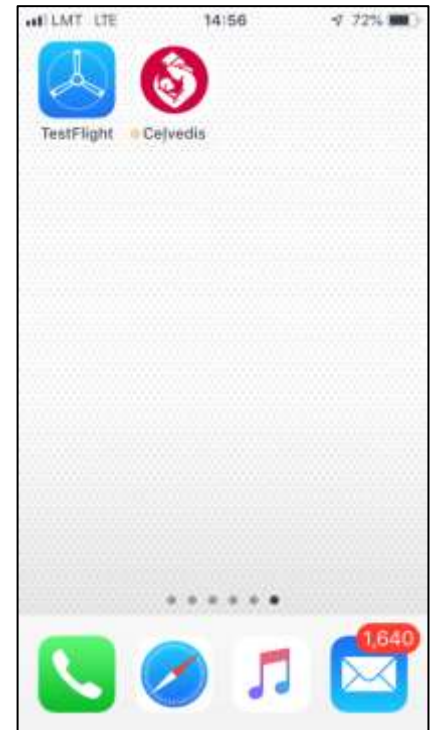
Petehiāli izsitumi

Psi faktors

Materiāli

<https://www.bkus.lv/lv>

Izvērtē vēlreiz...

... un vēlreiz...

... un vēlreiz...

Kopsavilkums

- Nebaidies no bērniem
- Paturi prātā struktūru: ABCDE + 5 vitālās pazīmes
- Ārstē pirmo to, kas nogalina visātrāk
- Neārstē to, ko nevar izārstēt – brauc!
- Izvērtē atkārtoti

Jautājumi un komentāri